

МАТЕМАТИК МУГАЛИМДЕРДИН КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮГҮН
КАЛЫПТАНДЫРУУ
ФОРМИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ УЧИТЕЛЕЙ МАТЕМАТИКОВ
FORM COMPETENCE OF THE TEACHERS OF MATH.

Карагозуева Гулзада Женишбековна
– п. и.к., доцент. ж.и.к, КББА
e-mail:kjkgs@mail.ru

Аннотация: *Окуу процессиндеги мугалимдин профессионалдык компетенттүүлүгү. Азыркы учурдун системасында болочок мугалимдин ролу. Мугалимдерди компетенттүүлүк негизинде билимин өркүндөтүү. Студенттердин кызыгуусун билүүгө деген эң жөнөкөй түшүнүктөрдү калыптандыруу. Коомдун адистерге карата талаптарынын деңгээли жогорулашы.*

Аннотация: *Сущность профессиональной компетентности педагога в образовательном процессе. Роль учителя сегодня. Повышение качества знаний педагога на базе профессиональной компетентности. Формирование простых понятий для изучения интереса студента. Высокие требования общества к современному педагогу.*

Abstract: *Teacher's professional qualification in educational process is considered in the article. Role of teacher in school today. Upgrading qualification of teachers on the basis of professional competency. Shaping basic concepts in learning student's interests. High community demand to the modern teacher's professionally important qualities of a personality.*

Ачык сөздөр: *компетенттүүлүк, мугалим, профессионалдуулук, окуу процесси, окутуу, адис.*

Ключевые слова: *компетентность, педагог, образовательный процесс, профессионализм, обучение, профессионал.*

Keywords: *qualification, teacher, educational process, competency, professionalism, education, expert.*

Азыркы билим берүүдө ар бир катар көйгөйлөр бар. Алардын ар бири болуп мектептеги жетишкендиктердин жашоодо толук кандуу ишке ашпагандыгы. Кээ бирде тескеринче болгон учурлар да жок эмес. Мүмкүн биз математиканы окутууда окуучуларга жеткиликтүү окута албай жана эң керектүү нерселерге же турмушка жеткиликтүү деңгээлде билим берилбей жаткандыр. Натыйжада бул көйгөйдү чечүүнүн жолу – компетенттүүлүк жана компетенттүү учурда билим берүүдөгү компетенттүү мамиле – бул бардык суроолорго жооп, ралдуу дүйнөдө пайда болгон маселелердин чечилиши, ийгиликтүү болуу, өзүнүн жеке турмуш жолун түзүү. Акыркы жылдарда бул маселе ар түрдүү шартта талкууланууда. Коомдогу өзгөрүүлөрдүн эң маанилүүсү билим берүүгө зор таасирин тийгизген коомдун өнүгүү темпи. Базар экономикасында эмгек конкуренцияга турмуштун берген жөндөмдүүлүктөрү – билим, билгичтиктерди, компетенттүүлүктөрдү калыптандырып, же трансформациялап, турмуштун түрдүү кырдаалында колдоно билүүсүн колго алуу. XXI кылымдын ортосунда коомдо кандай өзгөрүүлөр болоорун элестетүү кыйын.

XXI кылымдын башында биздин республикада билим берүүнүн абалы өтө татаал жана карама-каршылыктуу. Бир жагынан, билим берүү жагындагы мурдагы зор жетишкендиктер эбегейсиз илимий-техникалык негизине алынса, экинчи жагынан, учурдун проблемалары азыркы учурда республика билим берүү чөйрөсүндө өзүнүн бир кезде жетишкен алдыңкы позициясын жогото баштоосуна алып келди. Бирок,

мамлекеттин экономикалык өнүгүү келечеги жана социалдык туруктуулук жаштарга билим берүү проблемаларын чечүүгө көз каранды болгондуктан, республикада билим берүүнүн ар түрдүү формаларын өнүктүрүү зарыл. Ал жашаган жерине жана социалдык абалына карабастан өлкөбүздүн билим алуусу дүйнөлүк билим берүү системасы менен жуурулуштуруу максатында математика предмети боюнча билим берүүнүн жаңы мазмунун иштеп чыгуунун жана электрондук окуу-методикалык материалдык түзүү жана жалпы адамдык укугун реалдуу камсыз кылуу зарылчылыгы турат.

Учурдагы цивилизациялык өнүгүү мезгилиндеги коом маалыматташтыруу коому деп аталат. Мындай коомдун мүнөздүү белгилеринин бири болуп заманбап маалыматтык технологиянын жардамы менен коомдун ишмердүүлүгүнүн жогорулашы, мындай ишмердүүлүктү пайдалануунун эффективдүүлүгү, илимий сыйымдуулугу, маалыматты топтоп, иштеп чыгып, жаңы маалымат менен байытуунун мыйзам ченемдүүлүктөрүн жөнгө салып турган фактысы катары эсептелет.

Кыргыз Республикасындагы билим берүү системасы, анын ичинде билим берүү мекемелердин алдына коюлган милдеттер келекчек муундарды дүйнөлүк билим берүү системасы менен жуурулуштуруу максатында математика предмети боюнча билим берүүнүн жаңы мазмунун иштеп чыгуунун жана электрондук окуу куралын даярдоо жана сапатын жогорулатууну жана аларды дүйнөлүк стандарттын деңгээлине жеткирүүнү талап кылууда.

Азыркы учурда электрондук окуу куралдарын пайдаланып, кадимки окуу ыкмаларынан азыркы замандын талабына ылайык окутуу, мектептерди компьютеризациялоо зарыл экендиги баарыбызга түшүнүктүү. Көпчүлүк учурда жаңы технологиялар прогрессивдүү ыкмалар менен окутууга курал катары аз колдонулуп келет. Бүгүнкү күндө коомдун өнүгүшүнө маалымат технологиялары таасир калтыргандай кылып окутуу үчүн балдарга компьютерди колдонууну мектептен эле тереңдетип үйрөтүү зарыл.

Маалыматтык технологияларды эффективдүү пайдаланууда негизги көрсөткүч илимий техникалык өсүш болуп эсептелет. Ал эми мамлекеттик тилинде электрондук окуу куралдары жетишсиз. Мында дүйнөлүк билим берүү системасы менен жуурулуштуруу максатында математика предмети боюнча билим берүүдө педагогикалык жана инновациялык тажрыйбаларды системалуу түрдө иликтеп үйрөнүү менен илимий дидактикалык жана методикалык негиздерин өркүндөтүүдө электрондук ОМКтин талабы аткарылат. Анткени, билим берүүнүн мазмунунун жана окуу китептеринин компетенттик мамиленин өңүтүнөн өркүндөтүлүүсү керектиги белгиленген соң, окутуунун технологиясынын да, предметтик компетенттик мамиленин негизине таянуусу, коомдук өнүгүүнүн башкы белгилеринин бири. Окутууга инновациялык-технологиялык, технологиялык-компетенттик мамиле кылуу, окутуу жана тарбиялоонун объективдүү мыйзам ченемдүүлүктөрүн канчалык даражада туура пайдаланып зарылдыгы турат.

Электрондук окуу китебинде (ЭОК) окуу маалыматтарынын аудио жана видео фрагменттери пайдаланылат, алар алгылыктуу деңгээлде окутууну уюштурууга мүмкүндүк берет. Электрондук окуу китеби боюнча ар бир инсан билим алууга мүмкүндүк берет жана окутуучу менен мамиле түзүүнүн компенсациялайт. Мына ошондуктан окуган инсан үчүн электрондук компьютердик окуу китептерин иштеп чыгуу көйгөйү биринчи орунда турат.

Электрондук китепти колдонуунун көз карандылык катары каралуусу жана баянында эң негизги себеп инсандын интернетте абдан көп убакыт өткөрүүсү болуп саналат. Жасалган изилдөөлөрдө көз каранды колдонуучулардын көз каранды болбогон колдонуучуларга караганда интернетте көбүрөөк убакыт өткөргөнү тастыкталган.

Электрондук компьютердик окуу китептерин түзүү аларды иштеп чыгуунун эң жаңы методдоруна жана инструменталдык каражаттарына, түзүү технологияларына стандарттуу эмес мамиле жасоону, ошондой эле тийиштүү адистерди тартууну талап кылат.

А.О. Кривошеевдин пикирине ылайык, электрондук окуу китеби – бул окуу курсун же анын көпчүлүк бөлүгүн дал компьютердин жардамы менен өз алдынча же окутуучунун

көмөгү менен өздөштүрүүгө мүмкүнчүлүк берүүчү программалык-методикалык комплекс болуп саналат. [6].

С.А. Христочаевский электрондук окуу китепти үч нерсени: курстун маалыматтык негизги бөлүгү баяндалган презентацияларды, алынган билим, бекемделүүчү көнүгүүлөрдү жана билимге баа берүүгө мүмкүндүк берүүчү тесттер камтылган жана өз алдынча же окутуучунун жардамы менен окуу курсун же анын бир бөлүгүн өздөштүрүүгө мүмкүнчүлүк бере турган программалык-методикалык комплекс катары аныктайт /7/.

П.Б. Залманов электрондук окуу китеби анын структуралык формаларын пайдалануу менен реалдуу окуу китебинин негизинде жасалууга тийиш деп эсептейт. Колдонуучу а). окуу китебинин толук структуралык формасын көрүүгө; б). анын структуралык бирдиктеринин, анын ичинде таблица түрүндөгүлөрүн карап чыгып, окуу китебинин мазмуну жөнүндө билүүгө; в). окуу китебиндеги пайдаланылган түшүнүктөрдүн тизмесине кайрыла алууга мүмкүнчүлүк алууга тийиш. Электрондук окуу китеби – төмөнкүдөй маселелердин бүтүндөй комплекси үчүн фундамент: 1) тесттик тапшырмаларды автоматташтырып түзүү; 2) окуу китеби боюнча көзөмөлдөөчү тестирлөө жана тестирлөөнүн натыйжаларынын базасында көп деңгээлдүү педагогикалык мониторинг түзүү. Электрондук окуу китеби- ачык, өнүгүп келе жаткан система /8/.

Мугалимдердин инновациялык билим берүү методдоруна жана технологияларына мегилдүү окутууга шарт түзүүсү зарылчылыгы турат.

Инсанга инновациялык ыкмаларды колдонуу менен билим берүүдө сабактардын структурасынын түзүлүшүнө өзгөчө көңүл бурулат. Инновациялык билим берүү мектеп шартында каралышы:

- сабактын структурасына кайсы-бир жаңы нерсени киргизүү менен берилүүчүчү материалдын эффективдүүлүгүн жогорулатуу, жакшыртуу;

- жаңы идея, метод же орнотмо;

- жаңы идеяларды таасирдүү пайдалануу;

- өзгөрүү, анда ишмердүүлүктүн жаңы аспектисин пайда кылуу;

- аткарылуучу чыгармачылык идея;

- экономикалык, техникалык, социалдык байлашыш

-технологиялык жабдыктарды айкалыштырып окутуу;

Окутуунун инновациялык ишмердүүлүккө даярдыгынын мүнөздөмөсү

- өздүк профессионалдык алып жүрүүсүнүн варианттарын билүүдө чыгармачылыктын талаптуулугу;

- кызматташуу шарттарында жемиштүү ишмердүүлүтү уюштурууда жөндөмдүүлүк жана адекваттуу каражатты жана өз алдынча өнүгүү методдорунун даярдыгы;

- педагогикалык ишмердүүлүк ыкмаларынын системасында эркин багыт алуу билгичтиги. Инновациялык ишмердүүлүктү ишке ашырууда мугалимдерге колдоо көрсөтүү, мотивациялоо, креативдүүлүк, технологиялык жана рефлексивдик башкарууну окутуу болуп саналат.

Математика предмети боюнча билим берүүнүн жаңы мазмунун ишпеп чыгуу жана предметин электрондук окуу-усулдук материалдарды түзүү боюнча адабияттарды каралды.

Адабияттар:

[1]. Аленичаева, Е.Электронный учебник: (Проблемы создания и оценки качества)[Текст]/ Е. Аленичаева, Н.Монастырев. //Высшее образование в России.–2001.–№1. –С.[121-122].

[2]. Введенский В.Н. Моделирование профессиональной компетентности педагога // Педагогика. – М., 2003, – № 10, – С. 51-55.

[3]. Кузьмина Н.В. Актуальные проблемы профессионально-педагогической подготовки учителя// Советская педагогика, 1992, – № 3, – С.[32-38].

[4]. Жаңы муундагы окуу китебинин мазмуну менен ички түзүлүшүн баалоо боюнча Жобо жана Практикалык колдонмо – Б., 2006.

- [5].Л.Х. Зайнутдинова, Психолого-педагогические требования к электронным учебникам (на примере общетехнических дисциплин) [Текст] / Л.Х.Зайнутдинова. – Астрахань: АГТУ, 1999. – [71]с.
- [6]. А.О. Кривошеев, Электронный учебник – что это такое? [Текст] / А.О.Кривошеев. // Университетская книга. – 1998. – №2. – С.[13-15].
- [7].С.А. Христочаевский, Базовые элементы электронных учебников и мультимедийных энциклопедий [Текст] / С.А.Христочаевский //Системы и средства информатики : Вып.9. Под ред. И.А. Мизина. – М.:Наука. Физматлит,1999. – С. [202-214].
- [8]. П.Б. Залманов, Интерпретация содержания образования в программном продукте «Электронный учебник» [Текст] / П.Б. Залманов. // Применение новых информационных технологий в образовании. – Троицк: Фонд новых технологий в образовании «Байтик», 1997. – С. [146-147].